

Aan:
geadresseerde

Assen, 12 november 2007
Ons kenmerk 45/CW/2007014104
Behandeld door de heer J. Pool en mevrouw I. Hilberink (0592) 36 56 11
Onderwerp: Bibliotheekvernieuwing in 2008

Geachte heer of mevrouw,

De bibliotheekvernieuwing gaat ook in 2008 door! Hoewel op 31 december aanstaande het landelijke Koepelconvenant Bibliotheekvernieuwing afloopt en 2008 tot overgangsjaar is benoemd, gaan wij in Drenthe gewoon verder met het verbeteren van onze bibliotheken.

Hieronder informeren wij u over de belangrijkste zaken die in 2008 zullen spelen.

Landelijk: overgangsjaar naar nieuw beleid door OCW en Tweede Kamer

Het proces van bibliotheekvernieuwing is landelijk ingezet onder paraplu van het Koepelconvenant herstructurering openbaar bibliotheekwerk dat 21 december 2001 door vertegenwoordigers van de VNG, het IPO en het Ministerie van OCW werd ondertekend. In 2004 werd dit Koepelconvenant verlengd en aangevuld tot 31 december 2008.

Daarmee is het moment in zicht gekomen voor de landelijke Stuurgroep Bibliotheken en het landelijk Procesbureau Bibliotheekvernieuwing om de balans op te maken en te kijken welke van alle voornemens en ambities zijn uitgekomen. Daaraan is natuurlijk direct de vraag gekoppeld wat er de komende jaren nog moet gebeuren.

Op dit moment vergaart het Procesbureau Bibliotheekvernieuwing via tal van monitoren gegevens over de bibliotheekvernieuwing in het land. Het Sociaal Cultureel planbureau zal daarnaast een studie opstellen waarin de (verre) toekomst van het bibliotheekwerk wordt beschreven. De Stuurgroep Bibliotheken zal de minister van OCW op basis hiervan rapport uitbrengen en aanbevelingen doen over het vervolg.

De minister van OCW op zijn beurt zal dit ter harte nemen en aan de Tweede Kamer voorstellen wat hij denkt dat er nog moet gebeuren. De Tweede Kamer zal hier ook een mening over hebben en de plannen van de minister aanvaarden of amenderen. Mochten de nieuwe plannen van de minister ook nog financiële gevolgen hebben die de reguliere en al vastgestelde kaders van de begroting te boven gaan (wat wij natuurlijk allemaal hopen) zal ook het Kabinet er nog iets van moeten vinden. Voorwaar een klus die een overgangsjaar rechtvaardigt.

De Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB), de VNG en het IPO hebben inmiddels al een landelijke lobby ingezet richting de Tweede Kamer waarin zij pleiten voor doorpakken en vele miljoenen aan extra Rijksmiddelen.

Marsrouteplan 2008 (lichte versie)

Met het aflopen van het Koepelconvenant zal ook de uitvoeringsstructuur zoals die de afgelopen jaren landelijk en provinciaal is ontstaan ophouden te bestaan. Het procesbureau Bibliotheekvernieuwing en de Stuurgroep Bibliotheken zal medio april 2008 ophouden te bestaan.

Het Ministerie van OCW heeft op haar begroting 2008 echter wel geld gereserveerd voor Bibliotheekvernieuwing. Het procesbureau heeft laten weten dat dit geld aan de provincies beschikbaar kan worden gesteld op basis van een provinciaal bibliotheekplan. Dit is een plan dat een "lichte" versie moet zijn van de provinciale Marsrouteplannen die u sinds 2005 kent.

In het plan moet de nadruk liggen op de verdere uitwerking van afspraken die in 2007 zijn gemaakt. Inhoudelijk is de prioriteitenagenda 2007 van de landelijke Stuurgroep Bibliotheken leidend. Dit zijn:

- Collectiebeleid
- Digitale bibliotheek
- Kwaliteit van de dienstverlening
- Functionele verbreding van de bibliotheek
- Provinciale netwerkvorming

Het plan dient door alle partijen in de provincie ondersteund te worden. Het plan moet op 1 december bij het Ministerie van OCW zijn ingediend.

Het concept van dit plan wordt op dit moment door de provincie opgesteld. Het concept wordt besproken met het Drents Netwerk Bibliotheken en met het portefeuillehouderoverleg Cultuur van de VDG.

Samenwerking tussen de Drentse Bibliotheken

Op 21 september jongstleden is de besturenraad van het Drents Netwerk Bibliotheken (DNB) geïnstalleerd. Inmiddels is de heer Hans Veen voor een periode van 18 maanden aangetreden als onafhankelijk voorzitter van deze raad.

Met de installatie van de besturenraad en de goedkeuring van alle partijen (gemeenten, bibliotheken, PBC en provincie) is er een uniek samenwerkingsverband tussen bibliotheken geformaliseerd. De bestuurders van de lokale bibliotheken sturen ook de samenwerking tussen de bibliotheken aan. In de meeste andere provincies wordt deze samenwerking slechts door de directeurs van de bibliotheken vorm gegeven. Daarmee is de aandacht voor en de invloed van de lokale bibliotheekorganisaties in Drenthe ook in de onderlinge samenwerking vastgelegd.

Het is nu zaak dat de gezamenlijke bibliotheekorganisaties deze kans op samenwerking aangrijpen. De provincie wil dat het DNB invloed heeft op de besteding van vernieuwingsgelden, het Werkplan van de PBC en de besteding van de provinciale subsidie aan de PBC.

Invulling van de vernieuwingsgelden voor 2008 van OCW

De provincie heeft gesteld dat het DNB de enige partij is die aanvragen in kan dienen voor de vernieuwingsgelden. Overwegingen hiervoor zijn dat hierdoor zowel de samenwerking als de lokale invloed op de vernieuwing gestimuleerd.

Daarnaast verschuift in de bibliotheekvernieuwing in Drenthe (en ook landelijk) het accent van de structuur van het stelsel (de hoe-vraag) naar de inhoud van het bibliotheekwerk (de wat-vraag). Inhoud van het bibliotheekwerk is het terrein van de bibliotheken en de PBC. Zij moeten hierin het voortouw hebben.

Inmiddels is het Platform vernieuwing (onderdeel van het DNB) druk bezig een projectenprogramma op te stellen.

Ondersteuningsgelden 30- gemeenten via Gemeente Fonds

De afgelopen jaren heeft de provincie aan gemeenten met minder dan 30.000 inwoners middelen doorgegeven uit de zogenaamde € 5,5 miljoen regeling ook bekend als de € 0,82 regeling.

Vanaf 2008 vervalt deze regeling en worden de gelden via het Gemeentefonds uitgekeerd. De eerste jaren als een doeluitkering. Bij de VNG is hierover extra informatie te vinden.

De 5,5 miljoen regeling is in het leven geroepen om een oude regeling uit 1987 te neutraliseren. Bij de overheveling van het bibliotheekwerk naar de Welzijnswet in 1987 zijn de rijksmiddelen voor directie- en administratievoering bij openbare bibliotheken in gemeenten onder 30.000 inwoners niet helemaal naar deze gemeenten overgeheveld, maar voor 40% naar de provincies om daarvoor de PBC te subsidiëren voor deze gezamenlijk uit te voeren taken. Gelet op enerzijds de rijksbezuinigingen en anderzijds de indexering in de jaren erna, is door een VOB-werkgroep uitgerekend dat dit bedrag thans ongeveer € 5,5 miljoen zou zijn voor alle 30-min gemeenten in Nederland.

Met het ontstaan van de basisbibliotheken is de verantwoordelijkheid voor de bibliotheek meer dan tevoren bij de lokale overheid komen te liggen. Een ooit ontstane bovenlokale subsidiestroom voor de bibliotheken past niet in dit gedachtegoed. Vandaar deze regeling.

Dit bedrag en het deel dat de Drentse 30-min gemeenten nu kunnen krijgen op grond van de regeling, doet geen recht aan de werkelijke omvang van de provinciale subsidie op deze taken van de kleine bibliotheken. Hieronder gaan wij nader in op deze problematiek.

Gemeentelijke vernieuwingsagenda's

De afgelopen jaren is gemeenten gevraagd een vernieuwingsagenda volgens een bepaald format in te vullen. Gemeenten, doorgaans in overleg met hun bibliotheek, gaven daarin hun beleidsprioriteiten aan voor de bibliotheek. Het invullen van de vernieuwingsagenda is in 2008 geen voorwaarde voor het verkrijgen van subsidies.

In de aanvulling van het Koepelconvenant is aangegeven dat vanaf 2008 er meerjarige vernieuwingsagenda's zouden moeten worden opgesteld. Landelijk heeft men dit idee losgelaten.

De vernieuwingsagenda is als instrument voor gemeenten ontwikkeld om hun bibliotheekbeleid expliciet te maken. Veel gemeenten zijn bezig met het ontwikkelen van een meerjarenvisie op de bibliotheek en het benoemen van concrete prestatie-

indicatoren voor de verbrede doelstellingen van hun bibliotheken. Vanuit de vernieuwingsgelden 2007 is een ondersteuningsproject hiervoor gestart dat eind dit jaar en begin 2008 uitgevoerd zal worden.

Kortweg is het opstellen van een vernieuwingsagenda voor 2008 geen opdracht aan de gemeente, maar wordt het vastleggen en verder uitwerken van expliciet bibliotheekbeleid wel een belangrijk onderwerp om ook op het lokale niveau de bibliotheekvernieuwing in 2008 verder te brengen.

Cultureel ondernemerschap

Hoewel 2008 een overgangsjaar is en er geen nieuw beleid gemaakt zal worden heeft het Procesbureau Bibliotheekvernieuwing een handreiking voor het stimuleren van cultureel ondernemerschap bij bibliotheken opgesteld. Het stimuleren van cultureel ondernemerschap bij bibliotheken ligt in het verlengde van het professionaliseren van het opdrachtnemerschap van bibliotheken in de relatie met haar gemeente. Ook sluit het aan bij de inhoudelijke verbreding (de vijf kerntaken) van de bibliotheek. Met de PBc en het Drents Netwerk Bibliotheken zal overlegd worden hoe de Drentse bibliotheken met deze handreiking om zullen gaan.

De Stuurgroep Bibliotheekvernieuwing

Op 27 juni is de provinciale Stuurgroep Bibliotheekvernieuwing bijeengewees. De Stuurgroep heeft als opdracht de kwaliteit en de voortgang van de bibliotheekvernieuwing in de provincie te bewaken en zo nodig bij te sturen. De Stuurgroep is samengesteld uit de wethouders verantwoordelijk voor bibliotheken, vertegenwoordigers van de besturen van de bibliotheken Assen en Hoogeveen, de voorzitter van de Raad van toezicht van de PBc en een vertegenwoordiger uit de kring van de PBc namens de kleine bibliotheken. De gedeputeerde, verantwoordelijk voor bibliotheken, mevrouw T. Klip, zit de Stuurgroep voor.

In deze vergadering is ingestemd met de structuur van het DNB. Het algemene gevoel van de vergadering was dat met deze mijlpaal de Stuurgroep een stapje terug zou moeten doen. Afgesproken is dat medio 2009 de Stuurgroep opnieuw bij elkaar zal komen om de stand van zaken met de Drentse bibliotheekvernieuwing te beoordelen.

In de tussenliggende periode kunnen de overleggen tussen de portefeuillehouders cultuur van de VDG en gedeputeerden cultuur van de provincie dienen als overlegplatform over bibliotheken op bestuurlijk niveau.

Provinciale subsidie aan de PBc

Een belangrijk onderwerp uit het Marsrouteplan van de provincie is inzicht in waar aan de provinciale subsidie aan de PBc wordt besteed.

Er spelen hier twee vraagstukken:

1. Wordt de provinciale subsidie voor directie- en administratievoering alleen besteed aan de kleine bibliotheken of aan alle Drentse bibliotheken? Eerder in deze brief werd gerefereerd aan een sinds 1987 historisch gegroeide situatie met een verschil tussen grote gemeenten die in 1987 al het Rijksgeld voor deze taken kregen en gemeenten kleiner dan 30.000, inwoners slechts 60%. Het overige geld vloeide via de provincie naar de PBc om daar besteed te worden aan personele kosten van directie- en administratievoering. Voor de volledigheid dient daarbij vermeld te worden dat bij de overheveling van het bibliotheekwerk van de Welzijnswet naar

de Wet op het specifiek cultuurbeleid in 1994 de verplichting voor de provincies om de directie- en administratievoering bij lokale openbare bibliotheken te bekostigen, is vervallen. In Drenthe is desondanks deze verdeling doorgezet.

Met de € 0,82 regeling voor 30-min gemeenten zou dit historische verschil geneutraliseerd zijn. Deze stap is ingegeven door de gedachte dat deze indirecte ondersteuning van basisbibliotheken niet meer past in het nieuwe bibliotheekstelsel.

In Drenthe is duidelijk dat herverdelen van de provinciale subsidie voor personeelslasten van 9 naar 12 bibliotheken een enorme lastenverzwaring meebrengt voor de kleinere bibliotheken. Anderzijds weegt het gelijkheidsprincipe in de subsidiëring van de PBC ook zwaar, zeker nu er gezamenlijk opgetrokken wordt in het DNB. Het komende halfjaar moet daarom naar een oplossing gezocht worden die draagvlak heeft bij alle partijen en die de bibliotheekvernieuwing niet schaadt.

De Provincie wil dat de eindgebruikers van de PBC-producten, de bibliotheken, ruimte krijgen om gezamenlijk met een voorstel te komen rond dit onderwerp. Zij zal daarom het DNB vragen voor 1 juli 2008 met een voorstel te komen. De PBC wordt gevraagd in dit proces een faciliterende rol te spelen bij het doorrekenen van de diverse varianten.

2. Wat zijn activiteiten en producten van de PBC die bovenlokaal zijn en die daarom provinciale subsidie zouden moeten ontvangen en wat zijn activiteiten en producten die lokaal zijn en daarom door de bibliotheken (en hun gemeenten) gesubsidieerd moeten worden? In het marsrouteplan 2005 is deze discussie al aangekondigd. Om deze discussie goed te kunnen voeren is een productbegroting van de PBC noodzakelijk. Daarnaast is er overeenstemming nodig over wat een bovenlokale activiteit is en wat lokaal. Landelijk heeft deze discussie een impuls gekregen met de Nota De vrijblijvendheid voorbij van de Stuurgroep Bibliotheken. Deze notitie kan als onderlegger in de discussie fungeren.

Net als in vorige punt gaat het er om dat er draagvlak binnen het Drentse bibliotheekwerk ontstaat op dit punt. Voor de bibliotheekvernieuwing in Drenthe is deze discussie ook van belang omdat het in belangrijke mate bepaald hoeveel ruimte de PBC zal krijgen om haar vernieuwende taken op te pakken.

De provincie zal daarom een voorstel doen over wat zij bovenlokale en vernieuwende PBC producten vindt. Op basis van dat voorstel zal er opnieuw met het DNB gesproken worden en met de Drente gemeenten in de eerste helft van 2008. Ook dit voorstel heeft veranderingen in de prijs die bibliotheken voor diverse PBC-producten tot gevolg. Ook hierin zal de PBC gevraagd worden een ondersteunende rol te spelen.

Gemeenten zullen via hun bibliotheekambtenaren en via het portefeuillehouder-overleg Cultuur van de VDG op de hoogte worden gehouden. Het eindresultaat van de discussie is een hernieuwde subsidierelatie tussen de PBC en de provincie. Voor bibliotheken zal dit betekenen dat er veranderingen kunnen gaan optreden in de prijs die voor de diverse PBC producten betaald gaat worden. Voor de mogelijke veranderingen in de prijzen van de producten van de PBC is in een overgangstraject tot 2011 voorzien.

De provinciale coördinator bibliotheekvernieuwing

Tot slot verheugt het ons dat wij de terugkeer van mevrouw Inge Hilberink als provinciaal coördinator bibliotheekvernieuwing kunnen aankondigen. Na een lange revalidatie zal mevrouw Hilberink per 1 december de taken die door de heer Jan Pool op tijdelijke basis werden waargenomen weer oppakken.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,
namens deze,

K. de Vries,
manager a.i. van de Afdeling Economie, Cultuur, Welzijn en Handhaving

jh/coll.